

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 2, Article Number: 1C0410

EDUCATION SCIENCES

Received: November 2010

Accepted: February 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Mehmet Nuri Gömleksiz

Elif Cüro

Hasan Hüseyin Kılınc

Firat University

nurigomleksiz@yahoo.com

Elazig-Turkey

**BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLARDA ETKİNLİKLERİN UYGULANABİLİRLİĞİNE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, birleştirilmiş sınıflarda öğrenci çalışma kitabında bulunan etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Çalışma 2010-2011 eğitim öğretim yılında Elazığ il merkezine bağlı birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada 28 maddelik beşli Likert tipinde bir ölçek geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Öğretmen görüşleri cinsiyet, kıdem ve birleştirilmiş sınıf türüne göre analiz edilmiştir. Araştırma ile birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı ve öğretmenlerin etkinliklerin çok etkili uygulanmadığını düşündükleri görülmüştür. Kıdem değişkenine göre öğretmen görüşlerinin farklılaştığı, hizmet süresi fazla olan öğretmenlerin etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine daha olumlu baktıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, birleştirilmiş sınıf türü açısından görüşlerinin farklılaşmadığı ve etkinliklerin her üç sınıf türünde de pek fazla uygulanabilir bulunmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Birleştirilmiş Sınıf, Etkinlik, Sınıf Öğretmeni, Öğrenci

**TEACHERS' VIEWS ON THE APPLICABILITY OF LEARNING ACTIVITIES IN UNIFIED
CLASSES**

ABSTRACT

The aim of this study is to determine opinions of teachers on the applicability of learning activities in unified classes. The study was administered at unified classes in the villages of Elazığ city in 2010-2011 academic year. A 28-item five point Likert style scale was developed and used. Teachers' views were analyzed in terms of gender, seniority and unified class type variables. It was determined that teachers' views were not significantly differed on the applicability of activities in terms of gender variable and the teachers did not found activities effective. The teachers views differed in terms of seniority and those who had more teaching experience had positive views towards activities. No significant difference were found in terms of class level variable and the activities were not found applicable in all class levels.

Keywords: Primary Education, Unified Classes, Learning Activity, Classroom Teacher, Student

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Hızla değişen ve gelişen dünyada en önemli sorumluluğu eğitim üstlenmiştir. Bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler ile toplumsal yapılarda yaşanan değişimler eğitime olan ihtiyacı artırmıştır. Bireylerin yaşanan bu değişimleri tanınması ile değişimlere uyum sağlayabilir. Bundan dolayı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde bu değişimleri ve gelişmelere bireylerin uyum sağlayabilmeleri için eğitim sistemleri üzerinde önemli değişimler yapmaktadır. Yapılan değişimler ile birlikte geleneksel yöntemler yerlerini değişime ayak uydurabilecek bireylerin yetişmesini sağlayan yapılara bırakmıştır. Bu çağdaş yapıların en belirgin özelliği eğitim öğretim sürecinin öğretmen merkezli öğretim yöntemlerinin yerine öğrencinin aktif olmasını sağlayan öğrenci merkezli yaklaşımlar yer alır. Çağdaş yaklaşımlar içerisinde yer alan yapılandırmacı yaklaşım öğrencinin aktif olmasını sağlayan öğrenci merkezli yöntemlere odaklanır (Hançer, 2006: 181).

Bilginin doğasına ilişkin yeni görüşleri, öğrenme ve öğretme sürecine yansıtan yapılandırmacılık, felsefedeki pozitivizm sonrası oluşan yeni bakış açısının, öğrenme kuramlarına yansıtılmasıdır (Özden, 2005: 54). Yapılandırmacılık "öğrencilerin belli bir konuda bir anlayış yaratmaları için kendi deneyimlerini kullandıkları, bilgini doğası ve yapılandırma sürecinin nasıl olduğu ve nelerden etkilendiği gibi yanıt bulmaya çalışan, öğrenmeyi anlam yapılandırma süreci olarak ele alıp, bilginin öğrenci tarafından yapılandırıldığını savunan öğrenci merkezli bir öğrenme yaklaşımı" olarak tanımlanmaktadır (Uşun, 2007: 360).

Yapılandırmacı kuram, eğitimde bireylere bilgi ve becerilerin kazandırılması yanında bireylerin daha çok düşünmelerini, anlamalarını, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmalarını ve kendi davranışlarını kontrol etmelerini öğrenmeleri gerektiğini belirtir. Bu bağlamda yapılandırmacı kuramın temelinde insanların kendi bilgilerini yine kendilerinin yapılandırması anlayışı yer alır (Saban, 2005: 167).

Bilginin çok hızlı artışı nedeniyle öğrenenin pasif olduğu geleneksel öğrenme-öğretme yaklaşımları yetersizdir. Yapılandırmacı yaklaşım, geleneksel öğretim- öğrenme sürecinin öngördüğü yaklaşımlarından farklı, öğrenciyi merkeze alan bir öğrenme öğretme sürecini sunmaktadır. Öğrenenin pasif olduğu öğrenme ortamından öğrenenin aktif olduğu, sınırlandırmacı olmayan ve daha güvenilir olan öğrenci merkezli öğrenme ortamları daha etkili olduğu görülmektedir (Özerbaş ve Karayazı, 2010: 711). Öğrenme yapılandırmacı anlayışta ön plana çıktığından dolayı öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi önemlidir. Yapılandırmacı anlayışa göre öğrenme yaşantılarının düzenlenmesinde şunlar ön plana çıkmaktadır (Yaşar, 2008: 68):

- Özgün, karmaşık ve anlamlı ortamlarda öğrenme ortamı oluşturulmalıdır. Çünkü özgün, karmaşık ve anlamlı ortamlarda öğrenme gerçekleşir.
- Öğretmen ve öğrenciler birlikte yapılacak etkinlikleri belirlerler.
- Sınıf ortamında günlük yaşamla ilişkili etkinlikler ya da problemler düzenlenir
- Sınıf içinde verilen örnek olayların sonucu verilmeyerek öğrencilerin tamamlamaları istenir. Böylece öğrencilerde analiz, sentez, ve tahmin becerilerini geliştirilmesi sağlanır.
- Sınıfta öğrencinin dikkatini çekecek ve onların ön bilgilerini ortaya çıkaracak problem ya da etkinlikler sunulur.
- Öğrencilerin, yaparak-düşünerek öğrenmeleri önemlidir. Bundan dolayı öğrencilerin birincil kaynakları kullanmaları ve deneyim

kazanmalarını sağlayacak etkinlikler (gözlem yapma, deney hazırlama ve uygulama vb) hazırlanır.

- Yakın çevre koşulları göz önünde bulundurularak etkinlikler hazırlanır.
- Sosyal çevrenin sunmuş olduğu imkanlardan faydalanmaya sağlayabilecek ve kolay-basit araç gereçlerle uygulanabilecek etkinlikler hazırlanır.
- Etkinlikler öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek düzeyde düzenlenir.
- Sınıf içinde sunulan etkinliklerde yer alan problemlerin çözümünde işbirliği içinde hareket ederler. Öğrenciler problemin çözümünde problem çözme aşamalarını kullanırlar.
- Öğrencilerin akranlarıyla ve yetişkinlerle iletişim kurmalarına olanak sağlayacak ortamların oluşmasını sağlayacak etkinlikler düzenlenir.

Yapılandırmacı öğrenme anlayışının temelinde yer alan öğrenci merkezli öğretim, öğretimin merkezine öğrencinin yer aldığı bir öğretme- öğrenme yaklaşımı olarak ifade edilmektedir. Bu yaklaşımda öğrencilerin bireysel özellikleri dikkate alınarak, öğrenme süreci ile ilgili kararlara öğrencilerin katılımı sağlanarak, öğrenmede öğrencilerin etkin olmaları sağlanır (Özer, 2008: 23). Öğrenci merkezli yaklaşımda öğrenci aktiftir ve bilgiyi araştıran, üretendir, öğretmen ise öğrenme ortamını düzenleyen, öğrencilerin öğrenme sırasında karşılaştıkları güçlükleri aşmalarına rehberlik eden kişidir (Uşun ve Gökçen, 2010: 535).

Geleneksel yaklaşımlar ile öğrenci merkezli yaklaşımların belirgin bir biçimde ayrıştığı noktanın etkinlik kavramında olduğu görülmektedir. Çünkü etkinlik kavramı, öğrenme-öğretme sürecinde öğrenciyi merkeze alan ve yapıp-etmeye bağlı bir öğrenme sürecinin oluşmasını sağlar. Geleneksel yaklaşımlar ise, öğrenme sürecinde önceden planlanmış belirli bir içeriğin soru-cevap ve anlatım gibi klasik yöntem ve tekniklerle öğrenciye kazandırılmaya çalışıldığı öğretmen merkezli bir anlayışa dayanmaktadır (Aykaç, 2007: 20).

Öğrenci merkezli anlayışlar 1960'lı yıllardan itibaren Batı'da gündeme gelmiştir. Ülkemizde ise 1980'li yıllardan itibaren konuşulmaya başlanmış, 1990'lı yıllarda eğitimciler arasında yoğun olarak tartışılmıştır. 2005 yılından sonra ise öğrenci merkezli anlayışlar eğitim programlarına yansıtılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 2004-2005 eğitim-öğretim yılında, ilköğretim 1-5 Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve Matematik ders programlarını yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlayarak, pilot uygulamasını yapmış ve 2005-2006 yılından itibaren de uygulamaya koymuştur. Hazırlanan programda, geleneksel yaklaşıma yapılan eleştirilerden hareket ederek, öğrenci merkezli öğretim anlayışının temele alındığı belirtilmektedir. Bu da, programda yer alan etkinlik kavramına dayandırılmaktadır (Aykaç, 2007: 20). Programda bilimsel bilgiyi merkeze alma yerine, öğrencinin etkin olmasını sağlayacak etkinlikler merkeze alınmış ve bu etkinlikler yoluyla bilgi-beceri ve yeterlikliler kazandırılmaktadır. Bundan dolayı içerikteki bilgi yükü azaltılmış ve öğrencinin gelişim düzeyine uygun duruma getirilmiştir (Yapıcı ve Leblebicier, 2007: 482).

Etkinlik kavramı, öğretim programında yer alan kazanımların öğrencilere kazandırılması amacıyla öğretmen gözetiminde öğrenciler tarafından yapılan eğitsel faaliyetleri kapsamaktadır (Odabaşı, 2007: 17). Bir başka ifade ile etkinlik, "birey ile çevre arasındaki etkileşim ile (istekli olarak) girilen bir öğrenme ya da çalışma eylemi olarak" (Uğürel ve Güzel Bukova, 2010: 334) tanımlanabilir.

Etkinlikler öğrencilerin öğrenme sürecine etkili katılmasını, onları motive etmesi, öğrenmeye karşı merak uyandırması ve etkili öğrenme ortamının oluşmasını sağlamalıdır. Bunun içinde öğrenci merkezli öğretim yaklaşımlar ile drama, rol oynama, problem çözme, gezi- gözlem, proje, araştırma-inceleme ve beyin fırtınası gibi yöntem ve tekniklerin kullanılmasına olanak sağlayan etkinlikler olmalıdır (Aykaç, 2007: 22). Öğretim etkinliklerini belirlerken dikkat edilmesi gereken özellikleri Parker (2001) şöyle belirtmiştir: Seçilen etkinliklerin; doğru bir şekilde planlanması, araç-gereç kullanımına uygun olması, maliyetinin uygun olması, harcanan zaman ve emek sonucunda istenilen kazanımları kazandırması, önemli kavramların anlamlarının geniş bir şekilde açıklaması, öğrencilerin dikkatlerini toplama, dikkatli düşünme ve planlama yapmalarına imkan sağlaması, çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda olması ve geliştirmesi olarak belirtmiştir (Özden, 2000'den aktaran Aykaç, 2007: 21).

İlköğretim programının her ders için, "ders kitabı", "öğrenci çalışma kitabı" ve "öğretmen kılavuz kitabı" adı altında üç ayrı kitabı kullanılmaya başlanmıştır. Dersle ilgili okuma parçaları Ders Kitabında, dersin işlenişini yönlendirmek ve öğretmene ders etkinlikleri için gerekli açıklamalar Öğretmen Kılavuz Kitabında, dersle ilgili etkinlikler ise Öğrenci Çalışma Kitabında yer almaktadır (Epçaçan ve Okçu, 2010: 40). Öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinlikler İlköğretim programında yer alan kazanımların öğrencilere kazandırmak için uygulanacak faaliyetlerdir.

Öğrenci çalışma kitabı, programda yer alan kazanımlar doğrultusunda hazırlanarak, istenilen bilgi ve becerileri kazandırmasına yardımcı olan ve dersin öğrenilmesini kolaylaştıran ve yardımcı olan farklı etkinlikleri kapsayan eğitim aracı olarak ifade edilmektedir. Öğrenci çalışma kitabı, öğrenmeyi pekiştirmesi, istenilen bilgi ve becerileri kazandırması, öğrencilerin ilgisini çekecek farklı örnekler vererek onların öğrenmesini kolaylaştırması, konularla ilgili öğrenmeleri desteklemesi, sosyal yaşamla ilgili etkinliklerin yer alması, konuların öğrenilmesini kolaylaştıracak değişik grafik, resim vb, görsel öğelerin olması, verilen konuda amaçlanan kazanımlara ulaşıp ulaşılmadığını ölçen etkinlik ve değerlendirmelerin olması gibi niteliklerin olması gerekir (MEB, 2009).

Yapılandırmacı yaklaşıma uygun eğitim ortamlarının oluşturulmasında, öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinlikler öğrencilerin ön bilgilerini ortaya çıkararak, yeni öğrenilecek bilgilere hazırlayıcı olmalı, öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini (problem çözme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, akıl yürütme, kritik düşünme vb.) geliştirecek nitelikte olmalıdır (Erdoğan 195). Ayrıca etkinlikler, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin aktif katılımını sağlayacak, bilgi ve becerilerini geliştirecek ve sınıf içinde arkadaşlarıyla tartışmalarını, düşüncelerini açıklamalarını, sorgulamalarını, öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayıcı olmalıdır. Etkinlikler öğrenci merkezli olarak düzenlenmelidir (Ayvacı ve Devicioğlu, 2009).

Programda yer alan etkinlikler bir öğrenme alanındaki tek veya birkaç kazanıma yönelik olabilir. Etkinlikler öneri ve örnek niteliği taşımaktadır (Temur, 2007: 361). Ayrıca etkinlikler belirlenen kazanımların öğrencilere kazandırılmasını sağlama şartıyla, öğretmenin çevre şartlarına, okulun imkanlarına ve öğrencilerin sahip olduğu özelliklere göre düzenlenmesine olanak sağlayacak biçimdedir (Odabaşı, 2007: 18). Öğretmen belirlenen esaslar çerçevesinde ek etkinlikler de düzenleyebilir. Bu durum öğrenme-öğretme sürecinin vazgeçilmez unsurlarından biri olan etkinliklerin esnek bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Etkinliklerin başarısı ise eğitim sistemi içinde, sınıf içi uygulamalara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim sistemimizde coğrafi, ekonomik ve diğer nedenlerle zorunlu ilköğretim çağında bulunan bireylerin ilköğretim hizmetlerinden yoksun kalmamaları, onların eğitim hizmetlerine ulaşabilmeleri ve eğitim haklarını kullanmaları açısından birleştirilmiş sınıflar önemli bir yere sahiptir (Kavak, 2007'den, Akt: Bilir, 2008: 4). Bu çalışma birleştirilmiş sınıflarda öğrenme-öğretme sürecinin temelinde yer alan öğrenci çalışma kitabında bulunan etkinliklerin uygulanabilirliğini öğretmen görüşlerini dikkate alarak saptamayı amaçlamaktadır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Ülkemizde ilköğretim programlarında 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılında birinci kademede (1-5.sınıflar) yapılandırmacı yaklaşıma dayalı yeni program uygulanmaya başlanmıştır. Bu program değişikliği kademeli olarak tüm ilköğretim ve ortaöğretim programlarında gerçekleştirilmiştir. Yapılandırmacı anlayışın temelinde öğrenci merkezli öğretim yer almaktadır. Öğrenci merkezli öğretimin temelinde dayandırılarak hazırlanan programda etkinlikler ön plana çıkmıştır. Etkinlikler programda yer alan kazanımları öğrencilere kazandırma için uygulanan faaliyetlerdir. Öğrenme-öğretme sürecinde önemli bir yere sahip olan etkinliklerin sınırlı imkanlara sahip olan birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliği araştırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışma birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanmasında karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm önerileri sunması açısından önemlidir.

Bu çalışmanın amacı birleştirilmiş sınıflarda öğrenci çalışma kitabında bulunan etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar şunlardır:

- Birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
- Birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
- Birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri birleştirilmiş sınıf türüne göre değişmekte midir?

3. YÖNTEM (METHOD)

Bu çalışma, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezine bağlı köylerdeki birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğrenci çalışma kitabında bulunan etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesine dayalı olup betimsel nitelikte bir çalışmadır. Araştırma ile var olan durumu olduğu gibi yansıtmının esas alındığı betimsel model bağlamında (Balcı, 2004; Karasar, 1994) araştırma ile öğretmenlerin konuya ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

4. EVREN VE ÖRNEKLEM (POPULATION AND SAMPLE)

Araştırmanın evreni 2010-2011 eğitim-öğretim yılı Güz yarısında Elazığ il merkez köylerinde bulunan birleştirilmiş sınıf okullarında görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Evrenin tamamı örneklem olarak alındığından ayrıca örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırma evreninde toplam 119 öğretmen bulunmaktadır. Araştırmada toplam 97 öğretmene ulaşılmıştır. Buna göre araştırma evreninin %82'sine ulaşılmıştır. Çalışma grubunun %65.98'i erkek (n:64),%34.02'si (n: 33) kadın öğretmenlerden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin %25.77'si 1-5 yıl arası (n: 25), %30.93'ü 6-10 yıl arası (n:30), %43.30'u 11 yıl ve daha üstü (n: 42) mesleki kıdeme sahiptir.

5. VERİ TOPLAMA ARACI (DATA COLLECTION TOOL)

Öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine yönelik ölçek araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Ölçek geliştirilirken önce konu ile ilgili kaynaklar incelenmiştir. Daha sonra bu konu ile ilgili olarak birleştirilmiş sınıflarda çalışan beş öğretmenin görüş ve düşünceleri alınmıştır. İncelenen dokümanlar ve öğretmenlerden alınan görüşler doğrultusunda 35 maddelik bir taslak ölçek hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçek içerik ve ifade geçerliği açısından, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümündeki üç öğretim üyesinin görüş ve değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanlar tarafından incelenen ve gözden geçirilen taslak ölçek 28 maddeye indirilmiş ve ön deneme için uygun hale getirilmiştir. Ölçeğin uygulanması için Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alınmıştır.

Hazırlanan ölçek geçerlik ve güvenilirlik analizleri için random yöntemiyle belirlenen birleştirilmiş sınıflarda görev yapan ve daha sonra asıl araştırma grubuna dahil edilmeyen 89 öğretmene uygulanmıştır. Sonuçların genellenebilirliğinin sağlanması düşüncesiyle, cinsiyet, birleştirilmiş sınıf türü ve kıdem bakımından dengeli bir sayının oluşturulmasına özen gösterilmiştir. Ölçeğin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) katsayısı 0.77, Bartlett Testi ise 1563.088 olarak hesaplanmıştır. Bartlett testi sonuçları 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur (p=0.000). Verilerin faktör analizine uygunluğu için KMO katsayısının 0.60'dan yüksek olması ve Bartlett testinin de anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2002:120). Bu sonuca göre, verilerin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktör yapılarını belirlemek amacıyla, maddelere ayrı ayrı faktör analizi yapılarak her bir maddenin faktör yükü ile madde toplam test korelasyonlarına bakılmıştır. Faktör yükü 0.45 ve 0.45'den büyük olanlar seçilmiş ve 28 maddenin tümünün işler durumda olduğu görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre maddelerin faktör yükleri 0.46 ile 0.81 arasında çıkmıştır.

Ölçeğin tüm olarak güvenilirliği Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı, Spearman-Brown korelasyon katsayısı ve Guttman split-half güvenilirlik formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Tüm ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı 0.90, Spearman-Brown korelasyon katsayısı 0.74 ve Guttman split-half değeri ise 0.74, Cronbach alfa değeri ilk 14 maddeden oluşan birinci yarı için 0.85, son 14 maddeden oluşan ikinci yarı için ise 0.85 olarak hesaplanmış ve bu hesaplamalar sonucunda da ölçek güvenilir bulunmuştur.

Tablo 1'deki faktör yüklerine bakıldığında maddelerin faktör yüklerinin 0.46 ile 0.81 arasında değiştiği görülmektedir. Madde toplam test korelasyon değerlerinin ise 0.31 ile 0.69 arasında değiştiği görülmektedir. Madde toplam test korelasyonu, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Madde toplam test korelasyonunun pozitif ve yüksek olması gerekmektedir. Madde toplam test korelasyonu 0.30 ve daha yüksek olan maddelerin ayırt ediciliğinin iyi derecede olduğu kabul edilir (Büyüköztürk, 2002: 165). Elde edilen sonuçlar seçilen maddelerin iyi derecede ayırt edici olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Ölçeğin madde-test korelasyonu, faktör yükleri ve madde ortalamaları
(Table 1. Item-test correlation, factor loadings and mean scores of the scale)

Maddeler	Madde-test korelasyonu	Faktör Yüğü	Ortalama
1	0.45	0.54	2.03
2	0.49	0.53	1.96
3	0.62	0.67	1.93
4	0.56	0.64	1.99
5	0.49	0.56	2.19
6	0.37	0.50	2.51
7	0.35	0.46	2.39
8	0.32	0.48	2.10
9	0.48	0.55	1.99
10	0.58	0.67	1.55
11	0.35	0.60	2.65
12	0.61	0.63	2.21
13	0.57	0.67	1.64
14	0.61	0.73	1.61
15	0.66	0.79	1.48
16	0.65	0.74	1.79
17	0.59	0.66	2.02
18	0.62	0.71	1.72
19	0.38	0.42	2.00
20	0.58	0.66	1.94
21	0.34	0.58	2.57
22	0.36	0.48	2.29
23	0.31	0.81	1.97
24	0.37	0.77	1.84
25	0.39	0.69	1.94
26	0.33	0.73	1.69
27	0.65	0.67	2.10
28	0.69	0.77	1.80

6. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ (DATA COLLECTION AND ANALYSIS)

Hazırlanan ölçek İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alına izinle öğretmenlere araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Verilerin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasında önce normal dağılıma uygunluk testi (Levene Testi) yapılarak varyansların homojenliği test edilmiştir. Dağılımın normal olduğu durumlarda bağımsız gruplar t testi, dağılımın normal olmadığı durumlarda Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Birleştirilmiş sınıf türü ve kıdem değişkenine ilişkin yapılan karşılaştırmalarda da yine normal dağılıma uygunluk testi yapılarak varyansların homojenliği test edilmiştir. Dağılımın normal olduğu durumlarda tek yönlü varyans analizi (One way Anova), dağılımın normal olmadığı durumlarda ise Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı farklılığın bulunduğu durumlarda farkın kaynağını belirlemek için grupların ikili kombinasyonları yapılarak Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda da farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini ortaya koymak için scheffe testi uygulanmıştır.

Veri toplama araçlarında yer alan her bir maddenin gerçekleşme düzeyini belirlemek için "Her zaman" (5), "Çoğu zaman" (4), "Ara sıra" (3), "Nadiren" (2), "Hiçbir Zaman" (1)" dereceleri kullanılmıştır. Aritmetik ortalamaların yorumlanmasında; 1.00-5.00 arasındaki ortalama değerleri şu şekilde belirlenmiştir: Hiçbir zaman: 1.00-1.80; Nadiren: 1.81-2.60; Ara sıra: 2.61-3.40; Çoğu zaman: 3.41-4.20; Her zaman: 4.21-5.00.

7. BULGULAR (FINDINGS)

Bu bölümde, araştırma ile elde edilen bulgulara ve bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

Tablo 2. Etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapmaları (Table 2. Mean scores and standard deviations of the teachers' views on applicability of activities in unified classes)

Maddeler	$\bar{X}$	ss
1.Öğrenciler etkinlikler için gerekli araç-gereçleri kolayca temin edebilirler.	2.33	0.98
2.Etkinlikler her türlü sosyo-ekonomik koşullarda rahatlıkla uygulanabilir.	2.74	0.96
3.Farklı sınıfların bir arada bulunması etkinliklerin uygulanmasını olumsuz etkilemektedir.	3.97	1.04
4.Etkinlikler uygulanırken grupların (ödevli grup, öğretmenli grup) dikkati dağılmaktadır.	3.70	0.90
5.Sınıfın fiziksel koşulları etkinliklere göre düzenlenebilir.	2.90	0.98
6.Etkinliklerin yapılması için okulun kütüphane donanımı yeterlidir.	2.03	1.06
7.Ders kitabında öğrencilerin uygulayamayacağı etkinlikler yer almaktadır.	3.80	0.73
8.Etkinlikler uygulanırken öğrenciler sürece aktif olarak katılırlar.	2.36	0.77
9.Etkinlikler için materyal oluşturmakta güçlükler yaşıyorum.	3.62	1,00
10.Etkinliklerin uygulanması sınıf yönetimini zorlaştırmaktadır.	3.60	1.11
11.Etkinlikler için ders süresi yeterlidir.	3.30	1.11
12.Etkinlikler çevre koşullarına göre düzenlenebilir.	3.11	0.88
13.Etkinlikler günlük yaşamla ilişkilendirilebilir.	2.65	0.80
14.Etkinlikler öğrencilerin anlayacağı bir dille yazılmıştır.	2.70	0.98
15.Etkinlikler farklı yöntem ve teknikleri kullanmaya olanak tanır.	2.64	0.77
16.Etkinlikler öğrencilerde bireysel öğrenmeyi sağlayacak niteliktedir.	2.76	0.83
17.Etkinlikler öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir.	2.84	0.91
18.Etkinlikler derslerin kazanımlarını gerçekleştirebilecek niteliktedir.	2.65	0.85
19.Etkinlikler birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilecek niteliktedir.	2.60	1.10
20.Etkinlikler öğrencilerin grupla çalışmalarını sağlayacak niteliktedir.	2.84	0.87
21.Etkinlikler öğrencilerin gelişim düzeylerine uygundur.	2.79	1.00
22.Etkinlikler öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygundur.	3.27	1.09
23.Etkinlikler bilgiyi öğrencinin yapılandırmasını sağlar.	3.03	1.11
24.Etkinlikler eğitim-öğretim yılı içerisinde yetiştirilememektedir.	3.73	1.06
25.Etkinlikler kısıtlı uygulama alanına sahiptir.	3.22	1.40
26.Etkinlikler öğrenmeyi kolaylaştıracak ilgi çekici uygulamaları içermektedir.	2.82	0.83
27.Etkinlikler gereksiz bilgi ve ayrıntıyı içermektedir.	3.12	0.94
28.Etkinliklerin uygulanmasında veliler kendilerinden beklenen katkı ve desteği sunarlar.	2.29	1.03

Tablo 2'de öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamaları incelendiğinde, öğretmenlerin etkinlikler için gerekli araç-gereçleri temin etmede zorluk yaşadıkları ($\bar{X}=2.33$), okulun kütüphane donanımını yeterli bulmadıkları ($\bar{X}=2.03$), etkinliklerin uygulanmasında öğrencilerin sürece aktif olarak katılmadıkları ($\bar{X}=2.36$), etkinlikleri birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilecek nitelikte bulmadıkları ($\bar{X}=2.60$) ve etkinliklerin uygulanmasında velilerin kendilerine katkı ve desteği sunmadıkları ($\bar{X}=2.29$) görülmektedir.

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenler, öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin her türlü sosyo-ekonomik koşullarda rahatlıkla uygulanmasına ($\bar{X}=2.74$), sınıfın fiziksel koşullarının etkinliklere göre düzenlenebilmesine ($\bar{X}=2.90$), etkinlikler için uygun materyal oluşturabilme ($\bar{X}=3.62$) ve ders süresinin yeterliğine ($\bar{X}=3.62$) dönük görüşleri ara sıra düzeyinde benimsemişlerdir. Benzer biçimde öğretmenlerin, etkinliklerin çevre koşullarına göre düzenlenebilir ($\bar{X}=3.62$), günlük yaşamla ilişkilendirilebilir olmasına ($\bar{X}=2.65$), öğrencilerin anlayacağı bir dille yazılmış olmasına ($\bar{X}=2.70$), farklı yöntem ve teknikleri kullanmaya olanak tanınmasına ($\bar{X}=2.64$), öğrencilerde bireysel öğrenmeyi sağlamasına ($\bar{X}=2.76$), öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak ($\bar{X}=2.84$) ve derslerin kazanımlarını gerçekleştirebilecek nitelikte olmasına ($\bar{X}=2.65$) ilişkin görüşlerinin de ara sıra düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bunun gibi, öğretmenler etkinliklerin öğrencilerin gelişim ($\bar{X}=2.79$) ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun oluşuna ($\bar{X}=3.27$), bilgiyi öğrencinin yapılandırmasını sağlayıcı nitelikte olmasına ($\bar{X}=3.03$), uygulama alanlarının kısıtlılığına ($\bar{X}=3.22$), öğrenmeyi kolaylaştıracak ilgi çekici uygulamaları ($\bar{X}=2.82$ ve gereksiz bilgi ve ayrıntıyı içermesine ($\bar{X}=3.12$) ilişkin görüşleri de ara sıra düzeyinde benimsemişlerdir.

Öğretmenler birleştirilmiş sınıflarda farklı sınıfların bir arada bulunmasının etkinliklerin uygulanmasını olumsuz etkilediğini ($\bar{X}=3.97$), etkinliklerin uygulanmasında grupların (ödevli grup, öğretmenli grup) dikkatinin dağıldığını ($\bar{X}=3.70$), ders kitabında öğrencilerin uygulayamayacağı etkinlikler bulunduğunu ($\bar{X}=3.80$), etkinliklerin uygulanmasının sınıf yönetimini zorlaştırdığını ($\bar{X}=3.60$) ve etkinliklerin eğitim-öğretim yılı içerisinde yetiştirilemediğini ($\bar{X}=3.73$) vurgulamaktadırlar. Bu yöndeki öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamaları çok düzeyinde yoğunlaşmaktadır.

Öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde, öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinlikleri çok fazla uygulanabilir bulmadıkları ve bu alanda çeşitli sorunlar yaşadıkları söylenebilir. Elde edilen bulgulara göre, birleştirilmiş sınıflarda etkili öğrenmeye katkıda bulunması beklenen etkinliklerin, öğrencileri amaçlanan düzeye ulaştırmada yetersiz kaldığını belirtmek mümkündür.

Tablo 3. Birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyetlerine göre bağımsız gruplar t testi sonuçları

(Table 3. Independent groups t test results of teachers views on applicability of activities in unified classes in terms of gender variable)

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	Levene		t	p
					F	P		
Erkek	64	2.97	0.24	95	0.316	0.575	0.865	0.389
Kadın	33	2.92	0.31					

Tablo 3'de birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin t testi sonucunda cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t_{(95)}=0.865$, $p>0,05$]. Bu bulgu öğretmenlerin bu yöndeki görüşlerinin cinsiyetlerine göre değişmediğini göstermektedir. Grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında hem erkek ($\bar{X}=2.97$) hem de kadın öğretmenlerin ($\bar{X}=2.92$) görüşlerinin **ara sıra** düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre her iki gruptaki öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin çok etkili uygulanmadığını düşündükleri ifade edilebilir.

Tablo 4'de öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre varyans analizi sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 4. Etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre varyans analizi sonuçları
(Table 4. Anova results of teachers' views on applicability of activities in unified classes in terms of seniority variable)

Kıdem	n	$\bar{X}$	ss	V.K.	K.T.	sd	K.O.	F	p	Scheffe
1-5 yıl	25	2.94	0.26	Grup. Ar.	0.473	2	0.237	3.524	0.033*	3-2
6-10 yıl	30	2.86	0.23	Grup. İçi	6.331	94	0.067			
11 yıl ve üstü	42	3.02	0.28	Toplam	6.785	96				
Toplam	97									
Levene:0.353		p=0.704								

* $p<0,05$

Tablo 4'de birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin kıdem değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(2-94)}=3.524$, $p>0.05$]. Scheffe testi farklılığın hizmet süresi 11 yıl ve üzerinde olan öğretmenler ile ($\bar{X}=3.02$) hizmet süresi 6-10 yıl olan öğretmenler ($\bar{X}=2.86$) arasında gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Buna göre hizmet süresi daha fazla olan öğretmenler etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine daha olumlu bakmaktadırlar. Bu sonuca bakarak mesleki kıdemleri daha fazla olanların etkinlikleri uygulamada daha az sorun yaşadıkları söylenebilir.

Tablo 5'de öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin birleştirilmiş sınıf türüne göre varyans analizi sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 5. Etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin ders verdikleri sınıf türüne göre Varyans analizi sonuçları

(Table 5. Anova results of teachers' views on applicability of activities in unified classes in terms of class type variable)

Birleşt. Sınıf Türü	n	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p
1-2-3	32	2.89	0.26	Grup. Ar.	0.275	2	0.137	1.983	0.143
4-5	27	2.94	0.21	Grup.İçi	6.510	94	0.069		
1-2-3-4-5	38	3.01	0.30	Toplam	6.785	96			
Toplam	97	2.95	0.27						
Levene:					1.785	p=0.173			

Tablo 5’de birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin ders verilen birleştirilmiş sınıf türüne göre varyans analizi sonuçları görülmektedir. Tablodaki bulgular incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir [$F_{(2-94)}=1.983$, $p>0.05$]. Aritmetik ortalamalara bakıldığında, grupların tümünün bu yöndeki görüşlerinin **ara sıra** düzeyinde olduğu dikkat çekmektedir. Bu bulguya bakarak, öğretmenlerin ders verdikleri birleştirilmiş sınıf türü açısından görüşlerinin farklılaşmadığı ve etkinliklerin her üç sınıf türünde de pek fazla uygulanabilir bulunmadığı söylenebilir.

8. SONUÇ VE TARTIŞMA (CONCLUSION AND DISCUSSION)

Araştırma bulguları çerçevesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre değerlendirildiğinde grupların görüşleri arasında bir fark bulunmamıştır. Her iki grupta bulunan öğretmenler birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanmasını çok etkili görmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Etkinliklerin uygulanmasında, okul kütüphanesinin yetersiz olması, sınıfların fiziksel koşullarının uygun olmaması, farklı sınıfların bir arada bulunması ve gerekli araç gerecin temini gibi faktörlerden dolayı hem erkek hem de kadın öğretmenlerin sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca etkinliklerin çevre koşullarına göre düzenlenemediğini, günlük yaşamla ilişkilendirilemediğini, velilerden yeterli ve gerekli desteği bulamadıkları gibi sorunlarda yaşandığı belirlenmiştir. Bu nedenler birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Alan yazın incelendiğinde yapılmış farklı araştırmaların mevcut araştırmanın sonuçlarını desteklediği görülmüştür. Erdem, Kamacı ve Aydemir’in (2005) yapmış olduğu çalışmada, Birleştirilmiş sınıfla öğretimin yapıldığı köy okullarında ders araç-gereçlerinin eksik ve yetersiz olmasının yapılan eğitim-öğretimin niteliğini düşürdüğü belirlenmiştir.

Öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine yönelik öğretmen görüşleri kıdemlerine göre değerlendirildiğinde hizmet süresi daha fazla olan öğretmenlerin etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğini daha olumlu buldukları belirlenmiştir. Öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin, günlük yaşamla ilişkilendirilmesi, çevre koşullarına göre düzenlenmesinde, bilgiyi öğrencinin yapılandırmasını sağlaması ve ders süresinin yeterliliği açısından hizmet süresi fazla olan öğretmenlerde hizmet süresi daha az olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bu durum görevde daha yeni olan öğretmenlerin

birleştirilmiş sınıf uygulaması ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları biçiminde yorumlanabilir. Alan yazındaki araştırmalar da bu durumu destekler niteliktedir. Kılınc ve Abay (2009) yapmış olduğu araştırmada, mesleki kıdemi 1-5 yıl arasında olan öğretmenlerin, mesleki kıdemi 6-10 yıl ve 11-15 yıl arasında olan öğretmenlere göre okulun olanaklarını ve programın yapısını daha olumsuz olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Bir başka araştırmada da mesleki kıdemi az olan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin, uygun araç-gereç bulup kullanmada zorluk çektikleri sonucuna ulaşılmıştır (Semerci ve diğerleri, 2007).

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğine yönelik görüşleri birleştirilmiş sınıf türüne göre değerlendirildiğinde grupların görüşleri arasında bir fark bulunmamıştır. Öğretmenlerin, etkinliklerin her üç sınıf türünde de etkinlikleri pek fazla uygulanabilir bulmadıkları belirlenmiştir. Erdoğan (2007) yapmış olduğu araştırmada, 3.sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinlikler günlük hayat ve diğer derslerle ilişki kurmayı sağlayacak ve bireysel farklılıklara yönelik etkinlikler bakımından yeterli bulunurken; öğrencileri derse hazırlayıcı, ön bilgilerini ortaya çıkarıcı ve öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler açısından kısmen yeterli bulunmuştur. Fakat etkinliklerin, öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirme ve öğrencileri grup çalışmasına yöneltme bakımından yetersiz bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir çalışmada da, öğrenci çalışma kitaplarının, kazanımlarla ilgili öğrenmeyi destekleyiciliği, günlük yaşamla ilgisini kurabilmesi, bulunulan çevresel koşullarda yapılabilmesi, öğrencilerin bilgi ve beceri kazanmalarına yardımcı olabilmesi ve öğrenmeyi pekiştirecek yardımcı unsurlara yer vermesi gibi yönlerden genellikle yeterli veya kısmen yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Güven, 2010). Ayrıca, Demirci ve Albuz (2010) yaptıkları çalışmada, Müzik dersi öğretim programına göre hazırlanan öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin, öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlandığı, aktif öğretim anlayışını destekleyecek biçimde düzenlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinliklerin uygulanmasının, birleştirilmiş sınıfların yapısından ve bulunduğu sosyal çevrenin yetersizliğinden dolayı olumsuz etkilendiği söylenebilir. Nitekim Dursun (2006), bir çalışmada ilköğretim programının birleştirilmiş sınıflara uygun olmadığını, zamanı etkin kullanma konusunda sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Olumlu değişim yaşanmamasının sebeplerini, ailelerin eğitime olumsuz bakış açısı, araç-gereç ve fiziki koşulların yetersizliği, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesi, köylerde sağlık, ulaşım ve iletişim sorunlarının yaşanması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer çalışmada, Fen ve Teknoloji Programını birleştirilmiş sınıflı okullarda çalışan öğretmenler, genelde olumlu buldukları fakat programın deney ve laboratuvar ağırlıklı ders düzenlemeyi öngörmesinden dolayı birleştirilmiş sınıflı okullarda bunu sağlayacak donanımın ve alt yapının bulunmaması, sürenin az olması ve birden fazla sınıfın bir arada okutulmasından kaynaklanan sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır (Uğur ve Yanpar Yelken, 2010). Ayrıca Kaya ve Taşdemirci (2005) tarafından yapılan bir çalışmada da okullarda ilk okuma yazma ile ilgili araç-gereçlerin yeterli olmadığı ve bulunan araçların da yeterince kullanılmadığı, bu sorunun birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında daha yaygın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İzci, Duran ve Taşar'ın (2010) araştırmasında benzer bir sonuç elde edilmiş ve öğretmenler birleştirilmiş sınıfları araç-gereç konusunda yeterli bulmamışlardır. Sağ, Savaş ve Sezer de

(2009) birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin önemli bir kısmının okullarını teknoloji donanımı açısından yeterli bulmamışlardır. Bu sonuçlar eldeki araştırmanın sonuçları ile örtüşmekte ve araştırmayı desteklemektedir.

9. ÖNERİLER (RECOMMENDATIONS)

Araştırma ile elde edilen bulgular çerçevesinde aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Birleştirilmiş sınıflarda okul kütüphanesi zenginleştirilmelidir.
- Birleştirilmiş sınıflarda ders-araç gereç eksiklikleri giderilmelidir.
- Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlere birleştirilmiş sınıf uygulamaları ile ilgili seminerler düzenlenmelidir.
- Öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilecek yapıya uygun biçimde, ayrı hazırlanmalıdır.
- Birleştirilmiş sınıfların bulunduğu çevredeki öğrenci hazırbulunuşluk düzeyleri göz önüne alınarak etkinlikler yeniden düzenlenmelidir.
- Çok fazla zaman almayan ve özlü etkinlikler düzenlenmelidir.
- Etkinliklerin uygulanmasında kullanılacak araç-gereçlerin günlük yaşam içerisinde yer almasına özen gösterilmelidir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Aykaç, N., (2007). İlköğretim Programında Yer alan Etkinliklerin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), Cilt 8, Sayı:2, ss: 19-35.
2. Ayvacı, H.Ş. ve Devocioğlu, Y., (2009). Yeni Program ve Öğretmenlerin Yenilikçi Bakış Açılıarı, *The 1st International Congress of Educational Research, 01-03 May 2009, Çanakkale-Turkey.*
3. Bilir, A., (2008). Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlköğretim Okullarında Öğretmen ve Öğretim Gerçeği. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt: 41, Sayı: 2, ss: 1-22.
4. Büyükoztürk, Ş., (2002). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı-İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. Ankara: Pegem Yayıncılık
5. Epçaçan, C. ve Okçu, V., (2010). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi. Cilt: 39, Sayı:187, ss: 39-51.
6. Erdem, A.R., Kamacı, S. ve Aydemir, T., (2005). Birleştirilmiş Sınıfları Okutan Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar: Denizli Örneği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. Cilt: 1 Sayı: 1-2 ss: 3-13.
7. Erdoğan, T., (2007). İlköğretim 3. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci çalışma Kitabının yapılandırmacı Yaklaşımına Uygunluğu. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı:14. ss: 163-172.
8. Güven, S., (2010). İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*. Cilt: 35, Sayı: 156, ss: 84-95.

9. Hançer, A.H., (2006). Yapılandırmacı Fen Eğitimi Yaklaşımının Öğrencilerin Öğrenmelerini Geliştirilmesi. *International Journal of Environmental and Science Education*, Cilt:1, Sayı:2 ss:181-188.
10. İzci, E., Duran, H. ve Taşer, H., (2010). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretimin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Algılarına Göre ve Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 1, ss: 19-35.
11. Kaya, K. ve Taşdemirci, E., (2005). Birleştirilmiş Sınıflar ile Bağımsız Sınıflarda İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Karşılaştırmalı İncelemesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 19, ss: 1-26.
12. Kılıç, D., Abay, S., (2009). Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasında Öğretmenlerin Öğrenme-Öğretme Sürecinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Görüşleri. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt: 7, Sayı: 3, ss: 623-654.
13. MEB, (2009). Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği.
14. Odabaşı, N., (2007). Öğretmenlerin Görüşlerine Göre 4. Sınıf Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı Etkinliklerinin Kazanımları Gerçekleştirme Düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı.
15. Özden, Y., (2005). Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Pegem Yayıncılık.
16. Özer, B., (2008). Öğrenci Merkezli Öğretim. Öğretmenlik Meslek Bilgisi Alanındaki Gelişmeler. (Edt: Ayhan Hakan). ss: 61-78. Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1793. Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 928. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Web-Ofset Tesisleri.
17. Özerbaş, M.A. ve Karayazı, S., (2010). Yapılandırmacı Öğrenme Ortamının İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Elazığ, ss: 711-717.
18. Saban, A., (2005). Öğrenme Öğretme Süreci. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
19. Sağ, R., Savaş, B. ve Sezer, R., (2009). Burdur'daki Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Özellikleri, Sorunları ve İhtiyaçları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 1, ss: 37-56.
20. Semerci, N., Kerimgil, S., Meral, E., Pullu, S. ve Çetintaş, S., (2007). Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Yeni İlköğretim Programına İlişkin Görüşleri. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
21. Temur, T., (2007). Yeni Türkçe Öğretim Programları. İlköğretimde Türkçe Öğretimi. (Edt: Ahmet Kırkkılıç ve Hayati Akyol). ss: 351-394. Ankara: Pegem Yayıncılık.
22. Uğurel, I. ve Güzel, B.E., (2010). Matematiksel Öğrenme Etkinlikleri Üzerine Bir Tartışma ve Kavramsal Bir Çerçeve Önerisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı:39 ss: 333-347.
23. Uşun, S., (2007). Yapılandırmacı Yaklaşım. (Edt: Eraslanlı, K. ve Uzman, E.), Eğitim Psikolojisi. İstanbul, Arı Matbaacılık.
24. Uşun, S. ve Gökçen, E., (2010). İlköğretim İkinci Kademedeki Etkinlik Temelli Öğretim Yaklaşımının Öğrencilerin Matematik Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi. *International Online Journal of Educational Sciences*. Cilt:2, Sayı:2, ss: 532- 561.

25. Yapıcı, M. ve Leblebicier, N.H., (2007). Öğretmenlerin Yeni İlköğretim Programına İlişkin Görüşleri, (2008). İlköğretim Online Dergisi, Cilt:6, Sayı:3 ss: 480-490. <http://ilkogretim-online.org.tr>. Genel ağıdan 14.02.2011 tarihinde alınmıştır.
26. Yaşar, Ş., (2008). Yapılandırmacı Anlayış ve İlköğretim Birinci Kademe Programlarına Etkileri. Öğretmenlik Meslek Bilgisi Alanındaki Gelişmeler. (Edt: Ayhan Hakan). Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
27. Demirci, B. ve Albuz, A., (2010). 2006 İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programına Dayalı Olarak Hazırlanan Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Uygulamadaki Görünümüne Yönelik Bir Değerlendirme. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. Cilt:7 Sayı:2 ss: 247-266.
28. Uygur, M. ve Yanpar Yelken, T., (2010). Birleştirilmiş Sınıflı Okullarda Uygulanan Fen ve Teknoloji Dersine (Yeni Fen Programına)Yönelik Öğrencilerin Ve Öğretmenlerin Görüşleri Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. 38, 01-18.